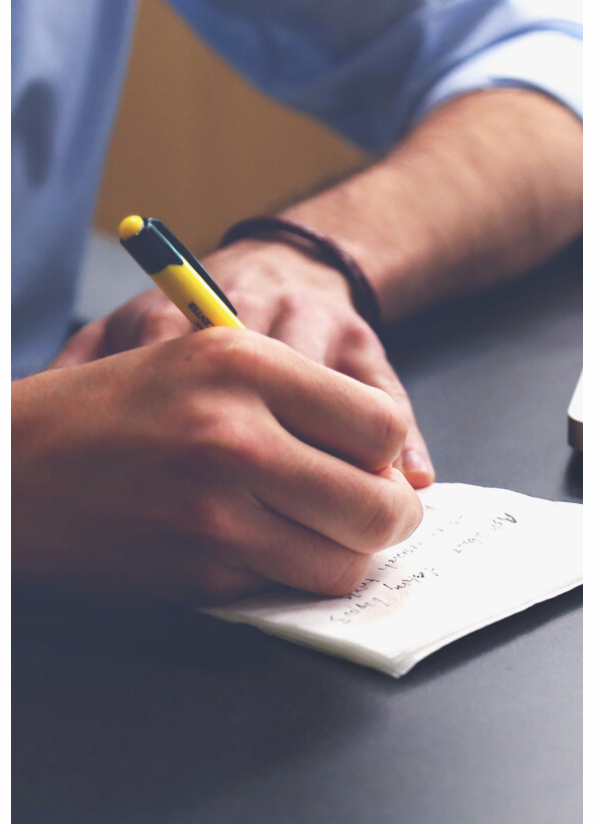

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDE AKADEMİK OLMAYAN BECERİLERİN DESTEKLENMESİ

YAZAN: AHMET DURAN

Öğrenme güçlüğü, dinleme, konuşma, okuma, yazma, matematik yeteneklerinin kazanımında ve kullanımında önemli ölçüde güçlüklerle kendini gösteren karmaşık bir grup bozukluğu içeren genel bir terimdir. (Topbaş, 1998) Ancak Özel Öğrenme Güçlüğü olarak nitelendirdiğimiz kavram genellikle çocukluk çağında akademik anlamdaki derslerin öğreniminde yaşanan güçlüklerdir. Silver, Ruff, Iverson, Barth, Broshek, Bush, Koffler ve Reynolds, 2008) Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler, öğrencinin yaşadığı zihinsel engeli, görme ve işitme gibi duyu organları ilgili duygusal davranış bozuklukları ve bedensel yetersizlikleri nedeniyle öğrenemeyen öğrenciler değillerdir. (Bender, 2012; DSM-IV, 2000) Milli Eğitim Bakanlığı Özel Hizmet Yönetmeliği'ne göre özel öğrenme güçlüğü olan bireyler; dili yazılı ya da sözlü anlamak ve kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde veya birkaçında ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapma güçlüğü nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006; s. 3). Özel Öğrenme Güçlüğü yaşayan bireylerin akademik alanlarda öğrenme güçlüğü yaşarken bunların yanında akademik olmayan becerilerde yaşanan (sosyal beceriler) güçlüklerle de sahiptirler. Öğrenme güçlüğü tanımlı birçok öğrenci arkadaş edinememe, arkadaşlığı uygun şekilde devam ettirememe gibi problemleri olduğu için sınıf arkadaşları veya akranları tarafından reddedilir ya da sınıfta izole hale getirilebilirler. Bundan dolayı bu konuda öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Etkili bir öğretmen, öğrencilerin okula bir yaşam için gittiklerinin bilincinde olmalı ve bu gerçeği göz önünde tutmalıdır. Her öğretmen, okulun çocuğun sosyal gelişimi ve öz algısının gelişmesinde kritik rol aldığı farkında olmalıdır. Bir çocuk akademik anlamda yüksek başarıya sahip olsa bile, okula yönelik tutumu sosyal başarısının derecesi ile mümkün olmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerdeki sosyal gelişimi desteklemek için yapabilecekleri çok şey vardır. Ancak öğretmen bu becerileri öğrenmeden önce sınıftaki duruma nasıl müdahale edeceğini bilmesi için sınıf içerisinde oluşan sosyal kategorileşmenin farkında olmalıdır.

Bu kategoriler dörde ayrılmaktadır.
REDDEDİLENLER: Arkadaşları tarafından sürekli alay edilen, taciz ve zorbalığa uğrayan öğrencilerdir.
İZOLE EDİLENER: Açıkça reddedilmeyip sınıf arkadaşları tarafından göz ardı edilen ve okulun sosyal yönleriyle ilgilenmeyen öğrencilerdir.
KONTROLLÜ: Ortak çıkar ve arkadaşlığa dayalı arkadaş çevresi kuran ve bu çevrenin nadiren dışına çıkan öğrencilerdir.
POPÜLER: Çeşitli gruplar içinde başarılı ilişkiler kurabilen öğrencilerdir.

" Bir çocuk akademik anlamda yüksek başarıya sahip olsa bile, okula yönelik tutumu sosyal başarısının derecesi ile mümkün olmaktadır"

Düşük statülü bireylerin sahip oldukları bu ün, onları okul hayatları boyunca sürekli rahatsız eder. Öğretmen bu durumda çocukla ilgili oluşmuş olan görüşleri değiştirmeye gayret göstermelidir. Öğretmenin bu aşamada kullanacağı ceza, zorbalık gibi yöntemler hem etkisiz olacak hem de akran kabulü arttırılacak öğrenciye ilişkin daha olumsuz tutum ve duyguların gelişmesine sebep olacaktır. Öğrencinin sosyal kabulünü arttırmak için çeşitli yöntemler vardır. Öğretmen öncelikle öğrencinin ilgi alanları ve yeteneklerini keşfetmelidir. Bu ilgi ve yetenekleri keşfetmek için görüşme, tartışma ve anket gibi yöntem ve araçlarla belirlemelidir. Öğrencinin güçlü yanını belirledikten sonra herkese açık şekilde öğrenciyi kutlamalıdır. Örneğin; çocuğun resme ya da müziğe karşı yeteneği varsa bu performansını sınıf içinde sergilemesini destekleyin ve tüm öğrencilerin önünde öğrenciyi övün. Uzman rolünü oynatarak, reddedilen veya izole edilen çocuğun sosyal statüsünü büyük ölçüde arttırabilirsiniz. Sınıf içerisinde öğrencinin iyi olduğu bir alanla ya da daha kolay sergileyebileceği bir beceriyle ilgili etkinlik düzenleyip öğrencinin liderliğinin takip edilmesini sağlayıp arkadaşlarının öğrenciye karşı sempati ve ilgisini attırın. Ancak unutmamamız gerekir ki öğrencinin bu konuda öğretmenin rehberliğine ihtiyaç duyabileceğini göz önünde bulundurmalıdır.

Yapılan etkinliğin ardından öğrencinin sergilediği performans ne olursa olsun yaptığı davranışlar öğretmen tarafından olumlu yönleriyle betimlenmeli ve öğrenci öğretmen tarafından takdir edilmelidir. Unutmamak gerekir ki öğrenci için öğretmen her zaman rol modeldir. Öğrenci, öğretmenin sempati ve ilgi duyduğuna dikkatini ve ilgisini arttıracaktır; dolayısıyla öğrencinin sosyal kabulü daha da kolay olacaktır. Öğretmenin, çocuğun ebeveynlerinin ve kardeşlerinin sosyal gelişimindeki rolünün kritik olduğunun farkında olmalıdır. Çocuğun sosyal durumu ve ihtiyaçlarını belirlemek için aile bireyleriyle görüşmeler yapıp, sosyal hedefleri belirlenmeli ve hedef becerilerin çalışılması ve güçlendirilmesi için aile bireyleriyle birlikte çalışılmalıdır. Her kademedeki öğrencilerin yaşadığı, yaşayabileceği farklı sosyal beceri zorlukları vardır. Bunun için hangi kademedeki neler yapılabileceğine bakalım.

Okulöncesi Dönemi Çocuklarıyla Çalışırken

Erken çocukluk dönemi öğretmenleri, sosyal açıdan yetersiz çocuğun kabulünü arttırmak için en iyi konumdadır. Davranışsal problemler ya da dil zayıflığına rağmen öğretmen çocuğun kabul edilebilirliğini akranlarına göstererek bu tutumun akranları tarafından öğretmene geri yansıtıldığını görebilir. Öğretmenin amacı çocuğun yaşına uygun dil iletişim becerilerini kazandırmaya çalışmaktır. Bu öğretim olumlu, destekleyici ve kabul edici şekilde verilmelidir.

İlköğretim Dönemi Çocuklarıyla Çalışmak

Öğrenme güçlüğü yaşayan, izole veya reddedilen çocuğu sınıfta kabul gören, destekleyici yüksek statüye sahip bir öğrenciyle çalışacak şekilde eşleyin. İşbirlikçi eğitim faaliyetleri, reddedilen çocuğu sınıftaki sosyal kabulü arttırmak ve akademik anlamda desteklemek için etkili olabilecek bir yöntemdir. Öğretmen sosyal açıdan yetersizliğe sahip öğrenci için uygun sosyal etkileşim fırsatları yaratmalı ya da araştırmalıdır. (Örneğin: Ali, lütfen Kerem'in sırasına gidip bana defterini getirmesini söyler misin?) Öğrencilere verilecek olan performans görevlerinde çiftler halinde çalışmalarını sağlayın. Sınıf içerisinde takımlar veya gruplar halinde çalışmalar düzenlerken oluşturulan grupları kendi başlarına bırakmak yerine takımları önceden oluşturun ya da torbadan isim çekerek izole edilen çocuğun reddedilme durumunun ve en son seçilmenin verdiği acı pozisyonların önüne geçiniz.

Masa oyunları ve kart oyunları da sınıftaki sosyal gelişimi izleme ve desteklemeye yardımcı olabilir. Bu eğlenceli aktiviteler akademik becerilerin geliştirilmesinde de etkili olabilir. Oyunlar genellikle öğrenciler için motive edici olduğundan etkinlik pekiştireci vazifesi de görecektir.

Lise Dönemi Çocuklarıyla Çalışmak

Lise dönemi öğrencilerinin ergenlikle birlikte en çok rol model aldığı grup genellikle akranları olmaktadır. Özellikle bu dönemde lise seviyesindeki öğretmenler akranları tarafından reddedilen öğrencilerin farkında olmalıdır. Ergenlik döneminde sınıf arkadaşları tarafından kabul edilmek ergen birey için kritik önem taşır. Sosyal beceri eksikliği olan ergenlerin yaşadığı reddedilme bireyi duygusal sorunlar için risk altına sokar.

Çok çalışan bir biyoloji öğretmenin sosyal beceri etkinlikleri yürütmesi çok gerçekçi olmayabilir; fakat sorunun farkına varan öğretmenin öğrenciyi rehberlik bölümündeki uygun kaynaklara yönlendirmeye istekli olmalıdır. Sosyal açıdan yetersiz olan çocuk sık sık mahallesinde, okul otobüsü ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştiği durumlarda izole edilme ve reddedilme yaşayabilir. Öğretmen bu öğrenciye sınıfında rahat ve kabul edilebilir bir ortam yaratmalıdır. Robet DeBruyn'in sözleriyle ifade etmemiz gerekirse, 'Her gün okula gelmek, yaptıkları şeyi başaramadıkça bazı çocuklar için umutsuz bir görev haline gelebilir. Biz öğretmenler buna karşı nöbetçiyiz/ bekçiyiz.'